

Vuoden 2020 arviointikertomuksen selvitykset sekä kaupunginhallituksen vastaukset

Talouden tasapaino

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin johtoa määrätietoisesta sitoutumisesta strategiseen johtamiseen. Strateginen toimenpideohjelma on selkeästi tuottanut tulosta, ja erityisesti talouden seurantaan on panostettu erinomaisella tavalla. Tulevina vuosina talouden hallinta on haasteellista takavuosien mittavien investointien mukanaan tuoman velkaantumisen takia. Jos asukasmäärän vähenemistä ei saada käännettyä ja työpaikkaomavaraisuutta kasvatettua, talouden tasapainon saavuttaminen vaikeutuu entisestään.

Tarkastuslautakunta toistaa edellisessä arviointikertomuksessa esittämänsä käsityksen, että strategisen suunnittelun tulisi tähdätä yhtä valtuustokautta pitemmälle ja tavoitteiden toteutumista tulee seurata jatkuvasti. Strategisten tavoitteiden mittaamisessa tulee käyttää relevantteja ja toistettavia mittareita, jotta kehitystä voidaan aidosti seurata. Hyvinvointitavoitteen kehityksen seuranta ontuu juuri mittausmenetelmän yhteismitattomuuden vuoksi. Talouden tasapaino on monisyinen ilmiö ja sitä tulee tarkastella monipuolisilla mittareilla. Mittareissa, joissa kaupungin kehitystä verrataan alueen tai koko maan kehitykseen, ongelmana on tilastotiedon hidas päivittyminen. Tämä on kaupungin johdossa tiedostettukin. Tarkastuslautakunta kehottaa painottamaan mittaristossa erityisesti kaupungin omaa kehitystä ja tavoitteiden saavuttamista. Strategisten tavoitteiden toteutumista tulisi seurata vuosittain ja strategiaa tulisi voida myös päivittää toimintaympäristön muuttuessa.

Vastaus: Tarkastuslautakunnan havainto, että strategisen suunnittelun tulee tähdätä yhtä valtuustokautta pidemmälle, on aiheellinen. Tarkoituksena on, että uuden valtuustokauden käynnistyttyä päivitetään nykyistä strategiaa kuitenkin siten, että tavoitteiden asettamisessa pyritään huomioimaan tarkastuslautakunnan havainto jatkuvuudesta. Myös strategisten tavoitteiden mittaamisessa käytettävät mittarit on syytä tuoda näkyvämmiin esiin strategiassa. Tarkastuslautakunta huomauttaa hyvinvointitavoitteen seurannan ontumisesta yhteismitattomuuden vuoksi. Käytännössä on hyvä tehdä omia asukastytyväisyystutkimuksia sekä osallistua tutkimuksiin, joihin osallistuu muita kuntia. Kyselyt ovat usein työläitä vastattavia ja sen vuoksi samaan ajankohtaan ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa useita tutkimuksia. Kuntaliiton tutkimus on toistuva tutkimus, jolloin saadaan vertailukelpoista tietoa asukastytyväisyydestä.

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että talousarviotavoitteiden valmisteluun tulee edelleen kiinnittää huomiota, jotta tavoitteet ovat strategiasta johdettuja, ymmärrettäviä, keskeisiä ja selkeästi mitattavia. Lautakunta esittää, että

vastaisuudessa talousarvioon lisätään vuositavoitteiden yhteyteen sarake, johon kirjataan, mitä strategista tavoitetta vuositavoite toteuttaa.

Vastaus: Talousarviotavoitteiden valmisteluun on kiinnitetty huomiota ja kaikille yhtenäistä ohjeistusta pyritään kehittämään jatkossakin, jotta jatkossa tavoitteiden toteutumisen arviointi on selkeämpää. Esimerkiksi talousarvion 2022 laadintaohjeita on täsmennetty ja palvelukeskuksille on annettu budjettikoulutusta. Talousarviotavoitteita koskevaan taulukkoon on nyt vuoden 2022 talousarvion laadintaohjeissa lisätty uusi sarake, jossa tulee kertoa mitä strategista tavoitetta vuositavoite toteuttaa.

Konserniin kuuluvat tytäryhteisöt

Kaupungin tulisi edellä mainitut konsernin taloudelliset riskit tiedostaen kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten sen edustajat konserniyhtiöiden hallituksissa toteuttavat kaupunginvaltuuston hyväksymää strategisia tavoitteita.

Tarkastuslautakunta huomauttaa tytäryhteisöjen talousarviotavoitteiden asetannasta. Useat niistä ovat yhteisöjen omia tavoitteita, eivätkä kaupungin yhteisöille asettamia. Valtuuston tahdon omistajaohjauksesta tulisi näkyä juuri talousarviossa. Tarkastuslautakunta toteaa edellä selostetun tukipäätöksen tarkastelun perustella, että vastaisuudessa kaupungin on yritysten tukemisessa syytä tarkemmin noudattaa niin säädösten kuin kaupungin itse laatimien menettelysäännösten kirjainta ja henkeä. Yhdenvertaisuuden, tarkoituksenmukaisuuden, suhteellisuuden ja puolueettomuuden toteuttaminen on tärkeää kaupungin kaikessa – myös yrityksiin liittyvässä – toiminnassa.

Vastaus: Vuosittain kaupunginhallituksen talousarvioseminaarissa tytäryhtiöiden toimitusjohtajat esittelevät talousarvionsa laadulliset ja määrälliset tavoitteet seuraavalle vuodelle. Tavoiteasetannassa otetaan huomioon tytäryhtiöiden yhtiöjärjestyksen toimiala sekä sille omistajaohjauksessa asetetut tavoitteet. Käytännössä tytäryhtiölle omistajaohjauksessa asetetun tavoitteen ja tytäryhtiön tavoitteiden ei tulisi olla eriäviä, vaan omistajaohjauksen mukaiset tavoitteet ohjaavat tytäryhtiöiden tavoitteiden asetantaa. Luonnollisestikin tytäryhtiöillä on myös omia operatiivisia tavoitteita, joita yhtiöt seuraavat omien hallitustensa toimesta.

Lapuan kaupungin yleishallinnon vastaukset vuoden 2020 arviointikertomukseen

Henkilöstö

Henkilöstön työtyytyväisyys on kaupungin käyntikortti työmarkkinoilla. Lisäksi henkilöstön hyvinvointi on yksi kaupungin strategisista tavoitteista. Tarkastuslautakunta kiittää viranhaltijoita työhyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävistä toimista. Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä, miten havaittuihin sairauspoissaolojen kasvuun sekä henkilöstötutkimuksen osoittamiin puutteisiin

on reagoitu.

Vastaus: Henkilöstötutkimuksen raporttien osalta on ohjeistettu, että esimiehet käyvät omissa yksiköissään läpi esimieskohtaiset tai jos sitä ei ole muodostettu, niin seuraavan tason raportit. Tässä yhteydessä työyksikössä on ollut tarkoitus käydä läpi raporttien pohjalta nousevat kehittämiskohteet sekä niiden pohjalta toteutettavat kehittämistoimenpiteet. Kehittämistoimenpiteet on keskuksittain kerätty yhteen sekä koostettu yhdeksi kaupungin kehittämistoimenpiteiksi, joita hyödynnetään jatkossa toiminnan kehittämisessä. Yhtenä merkittävänä kehittämistä vaativana asiana koko kaupunginkin tasolla nousi esiin tiedonkulku. Tämän merkitystä on korostettu mm. esimiehen iltapäivillä, joissa keväällä aiheena oli tiedonkulku ja vuorovaikutus. Nyt syksyllä vuorovaikutus ja tunteet ovat esimiehen iltapäivän aiheena.

Kehityskeskustelujen merkitys työhyvinvoinnissa on keskeinen ja niiden käyminen on ollut kehittämistoiminnan yhtenä painopistealueena. Vuoden 2018 henkilöstökyselyssä vain 43 % prosenttia vastaajista ilmoitti, että on käynyt esimiehen kanssa kehityskeskustelun viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, kun vuoden 2020 kyselyssä vastaava prosentti oli 67 % eli merkittävä parannus tapahtui kehityskeskustelujen toteuttamisessa. Pyrkimyksenä on edelleen tuon prosenttiosuuden parantaminen, sillä tavoitteemme on, että 100 % henkilöstöstä käy esimiehen kanssa kehityskeskustelun kerran vuodessa. Kehityskeskustelujen toteutumista seurataan säännöllisesti neljännesvuosittain.

Työkyvyn tuen toimintamalli otettiin käyttöön (aik. varhaisen reagoinnin toimintamalli) loppuvuonna 2020. Toimintamallissa yhtenä merkittävänä osana on varhaisessa tukemisessa puuttuminen ja puheeksi ottaminen sairauspoissaoloissa. Toimintamallissa reagointi varhaisessa vaiheessa sairauspoissaoloihin on ollut aikaisemminkin, mutta esimiesten koulutuksissa tämä tuotiin esiin päivitetyn toimintamallin läpikäynnissä sekä myös muissa esimieskoulutuksissa.

Valmiussuunnittelu ja varautuminen

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin johtoa ansiokkaasta työstä varautumisen ja valmiussuunnittelun saralla sekä kannustaa edelleen jatkamaan toimialakohtaisten suunnitelmien kehittämistä ja jalkauttamista.

Tarkastuslautakunta katsoo, että hyvän suunnitelman lisäksi avainhenkilöstön häiriötilanneosaamisesta on huolehdittava, varahenkilöt on perehdytettävä ja erilaisten häiriötilanteiden johtamista on harjoitettava säännöllisesti. Näihin toimintoihin on varattava myös tarvittavat resurssit. Tarkastuslautakunta kehottaa kartoittamaan vapaaehtoisorganisaatioiden resurssit häiriötilanteita silmällä pitäen ja sopimaan niiden kanssa toimintatavoista ja tehtävistä etukäteen. Siihen ei kriisin sattuessa välttämättä ole aikaa. Yleisesti ottaen kaupungin yleishallinnon kehityksen vire on ollut myönteinen. Työ on ollut merkityksellistä, sillä hyvä hallinto on hyvinvoivan kunnan peruskivi.

Vastaus: Vapepan kanssa on laadittu yhteistyösopimus ja tehty yhteistyötä koronakriisin yhteydessä. Yhteistyötä vapaaehtoisorganisaatioiden kanssa on tarkoitus laajentaa palvelukeskuksittain.

Kaupungin taloudellinen asema 2020

Tulorahoituksen riittävyys

Tarkastuslautakunta toteaa kaupungin velkaantumiseen liittyvän merkittäviä riskejä varsinkin, jos korot nousevat ja yksikkökustannukset kasvavat ja jatketaan korkeiden investointimenojen tiellä. Lautakunta kehottaa kaupunginhallitusta ja viranhaltijoita noudattamaan talouden suunnittelussa ja hoitamisessa tarkkuutta ja tarveharkintaa sekä selvittämään ennakkoluulottomasti vaihtoehtoja kulujen hillitsemiseksi.

Vuosikate	2016	2017	2018	2019	2020
€/asukas	540	538	283	264	657

Tarkastuslautakunta kehottaa avaamaan sisäisen vuokran laskentaperiaatteet julkisesti, sillä sisäisen vuokran määrittäminen ei välttämättä ole yksiselitteistä. Avoimuudella vältetään spekuloinnit tarkoitushakuisesta vuokrahinnoittelusta ja politiikoinnista.

Tarkastuslautakunta katsoo, että kaupungin taloudenpidossa ei pidä tuodittautua vuoden 2020 poikkeustuloksen luomaan illuusioon, sillä seuraavan vuoden talousarvio on jälleen alijäämäinen. Onkin kiinnitettävä jatkuvaa huomiota talouden saattamiseen kestäväälle tasolle.

Vastaus: Sisäiset vuokrat on otettu käyttöön 1.1.2020 alkaen. Sisäiset vuokrat on käsitelty kaupunginvaltuustossa omana erillisenä pykälänä talousarviomuutoksena. Sisäisten vuokrien laskentamallissa vuokra määräytyy ylläpitovuokran ja pääomavuokran periaatteelle. Ylläpitovuokra sisältää kiinteistökohtaiset käyttömenot. Pääomavuokralla varaudutaan tuleviin korjauksiin ja se sisältää myös omaisuuden tuottovaatimuksen. Pääomavuokran laskentaperiaate vastaa kokonaisuutenaan maakuntauudistuksen valmistelussa käytettyä periaatetta.

Sisäisten vuokrien käyttöönotto on päätetty toteuttaa järjestelmään siirryttäessä kustannusneutraalisti siten, että vuokrien muutos ei vaikuttanut toimitilojen käyttäjien muihin määrärahoihin ja resursseihin vuonna 2020. Sisäiset vuokrat lisättiin lautakuntien vuoden 2020 talousarviomäärärahoihin ja -tuloihin siten, että sisäiset vuokramenot ja -tulot kumosivat koko kaupungin tasolla toisensa, jolloin niillä ei ollut vaikutusta kaupungin tulokseen. Tätä samaa periaatetta noudatetaan myös vuoden 2021 osalta.

Teknisen keskuksessa on käyty läpi koko kaupungin omistama rakennuskanta ja toimitilat ja selvitetty rakennuskannan jälleenhankinta-arvot, tekniset arvot sekä kiinteistöjen ylläpitokulut, joiden perusteella kiinteistöpäällikkö on määritellyt rakennuskohtaiset ja toimitilakohtaiset sisäiset vuokrat.

Maksuvalmius

Tarkastuslautakunta pitää välttämättömänä kaupungin maksuvalmiuden tiheää

seurantaa, maksuvalmiusbudjetointia ja pidemmän tähtäimen suunnittelua. Kun kassa on noin ohut, ennakointi on ensiarvoisen tärkeää.

Vastaus: Lapuan kaupungilla on tilinpäätöshetkellä ollut lainaa yhteensä 70,8 milj. euroa. Tästä lainamäärästä pitkäaikaista lainaa on ollut 52,78 milj. euroa ja lyhytaikaista lainaa on ollut 18 milj. euroa. Lainojen korot ovat olleet pitkään hyvin maltilliset ja Lapuan kaupungin pitkäaikaisten lainojen koroista 80 % on kiinteäkorkoisia lainoja, joten korkotason nousun vaikutus on hallittavalla tasolla. Pitkäaikaisella lainalla katetaan investointeja ja pitkäaikaista lainaa lyhennetään lyhennyssuunnitelman mukaisesti. Kaupungin on mahdollisuus myös ottaa lyhytaikaista rahoitusta kuntatodistusten muodossa.

Kuntatodistuksia on ollut tilinpäätöshetkellä 18 milj. euroa. Kuntatodistukset ovat lyhytaikaista ja edullista lainaa ja se on joustava tapa huolehtia kaupungin maksuvalmiudesta. Kuntatodistusten korko on ollut jo jonkin aikaa negatiivinen. Kaupungin maksuvalmiutta seurataan päivittäin. Kassan riittävyttä koskeva tunnusluku oli tilinpäätöksessä 2020 vain 19 päivää ja vuoden 2019 tilinpäätöksessä 25 päivää. Tähän tunnuslukuun vaikuttaa mm. tilikauden investointimenot ja lainanlyhennykset. Investointimenot ovat olleet merkittäviä viime vuosien aikana ja sitä kautta myös velanotosta aiheutuneet lainanlyhennykset ovat kasvaneet mikä osaltaan vaikuttaa kassanriittävyys - tunnuslukuun. Maksuvalmiuden säätely kuntatodistuksilla tilanteen mukaan vaikuttaa kassan riittävyttä koskevaan tunnuslukuun, mutta käytännössä tilanne on parempi kuntatodistusten joustavuudesta johtuen.

Arviointihavaintojen jälkiseuranta

Tarkastuslautakunta katsoo, että arviointihavaintoihin reagointi ei ole ollut riittävän systemaattista ja johdettua ja sitä tuleekin edelleen kehittää. Kaupunginhallitus vastaa viime kädessä hallinnon toimista, joten vastausten tulisi olla kaupunginhallituksen koordinoimia niin, että niissä huomioidaan myös poikkihallinnollinen ulottuvuus. Tähän mennessä vastaukset ovat olleet hyvin pitkälti hallintokuntien omia tuotoksia ilman hallituksen näkyvää otetta. Vastauksissa olisi syytä esitellä myös aikataulu ratkaisumallien tai toimenpiteiden toteuttamisesta.

Vastaus: Poikkihallinnollinen ulottuvuus vastauksissa tulee huomioitua myös sitä kautta, että kaupungin johtoryhmä käsittelee vastaukset tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen ennen kuin niiden käsittely menee lautakuntiin.

Kaupunginhallitus arvioi kaikkien palvelukeskusten vastauksia sen osalta, ovatko ne linjassa valtuuston asettamiin strategisiin linjauksiin ja strategian toimenpiteisiin. Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että johtavat viranhaltijat yhdessä lautakuntien kanssa arvioivat tarkastuslautakunnan havainnot ja niihin annettavia vastauksia ja niiden johdosta tehtäviä toimenpiteitä.

Kaupunginhallitus tuottaa vastauksista yhteenvedon tarkastuslautakunnalle ja seuraa toimenpiteiden kehitystä.

Kaupungin talous

Talusojohtaminen edellyttää relevanttien tunnuslukujen jatkuvaa, miltei reaaliaikaista seurantaa. Taloushallinnon raportoinnin kehittäminen on lisännyt johdon mahdollisuuksia reagoida muutoksiin riittävän ajoissa.

Tarkastuslautakunta kehottaa viemään muutosta edelleen eteenpäin ja pyrkimään tilanteeseen, jossa menneen kehityksen raportoinnin lisäksi laaditaan keskeisistä toiminnoista lyhyemmän ja pitemmän aikavälin ennustetarkasteluja – muitakin kuin talousarvio ja -suunnitelma.

Vastaus: Talouden seuranta on kehitetty vuoden 2020 aikana ja kehitystyö jatkuu edelleen. Talouden seuranta on osittain myös menneen kauden raportointia ja analysointia ja siitä tehtyjä johtopäätöksiä tulevasta talouskehityksestä. Talouden ennusteiden kehittäminen on yksi kehittämisen kohde ja siihen on tarkoitus panostaa jatkossa. Nykyisillä ohjelmilla ei kuitenkaan pystytä tuottamaan tehokkaasti talousraportteja, joten talousraportoinnin osittainen automatisointi on yhtenä kehittämiskohteena ja vuoden 2022 talousarvioon anotaan määrärahaa talousraportointiohjelman hankkimiseen, joka osaltaan auttaa myös talousennusteiden laatimisessa.

Kaupunki työnantajana

Valtuustokauden aikana tarkastuslautakunnan arviointikertomuksissa esiin nostamien esimiestyöskentelyn, kehityskeskustelujen ja työhyvinvoinnin seurannan eteen on kaupunginjohtajan johdolla tehty määrätietoista työtä. Henkilöstöjohtamisen kehittämistä on syytä edelleen jatkaa. Ilman osaavaa ja sitoutunutta henkilöstöä kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttaminen ja yhteisten varojen tehokas käyttö ei onnistu. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota erityisesti eräiden palvelukeskusten johtavien viranhaltijoiden vaihtuvuuteen ja tiettyjen alojen, kuten sosiaalitoimen, rekrytoinnin vaikeuteen. Johdon tulisi selvittää, mistä vaihtuvuus johtuu ja tarvittaessa tehdä tarvittavia toimenpiteitä.

Vastaus: Palvelukeskusten johdossa on viime vuosina tapahtunut lukuisia eläköitymisiä, joka on luonnollinen peruste muutokselle. Tämän lisäksi on tapahtunut muistakin syistä henkilöstövaihdoksia. Osassa on ollut kyse henkilön urakehityksestä ja halusta hakeutua vaativampiin tehtäviin.

Sosiaalitoimessa rekrytointiongelmat ovat laajempi kuin vain Lapuan ongelma. Sosiaalityöntekijöiden virkoihin on tiukat pätevyysvaatimukset eikä koulutettavien määrä vastaa kuntien tarpeita. Työ on henkisesti raskasta, joten osa pätevistä työntekijöistä siirtyy muihin kuin kuntien sosiaalityöntekijöiden tehtäviin. Lapualla sosiaalitoimessa työnjakoa on viime vuosina pyritty kehittämään siten, että tehtäviä on jaettu sosiaaliohjaajille, joiden rekrytointi ainakin tähän mennessä on ollut helpompaa. Jonkin verran naapurikuntien kanssa on ollut palkkakilpailua.

Lähtökysely voitaisiin ottaa käyttöön, tällöin saataisiin tarkempaa tietoa, miksi vaihtuvuutta on tehtävissä.

Vaihtuvuutta palvelukeskuksittain ryhdytään seuraamaan säännöllisesti vuoden 2022 alusta henkilöstöhallinnon toimesta.

Lapuan kaupungin kehittäminen haluttuna työnantajana on otettu syksyllä 2021 puheenjohtajiston työryhmän pysyväksi aiheeksi. Tarkoituksena on käydä

säännöllisesti puheenjohtajistossa läpi toimenpiteitä, joita on tehty tai tullaan tekemään.

Hallinnon kehittäminen

Tarkastuslautakunnan näkemys on, että mainitut uudistukset ovat vastanneet erinomaisesti lautakunnan esiin ottamiin kehitystarpeisiin ja vieneet kaupungin hallintoa suuntaan, joka mahdollistaa strategisen johtamisen ja tuottaa päätöksentekijöille taloudesta ja toiminnasta oikeaa tietoa oikeaan aikaan. Edelleen kehitettävää on poikkihallinnollisuudessa, sillä erillisissä ”siiloissa tai poteroissa” toimiminen ei palvele kaupunkilaisten etua parhaalla mahdollisella tavalla.

Vastaus: Poikkihallinnollisen toiminnan lisääminen edellyttää jatkuvaa kehittämistä. Myönteisiä tuloksia on saavutettu niillä alueilla, joissa poikkihallinnollista toimintaa on lisätty (esim. työllisyystoimikunta). Strategiamme mukainen parasta asukkaille -asenne edellyttää asukkaan näkökulman huomiointia, joka edellyttää myös poikkihallinnollisen yhteistyön lisäämistä.

Kouluväkivalta ja kiusaaminen

Tarkastuslautakunta katsoo, että koulukiusaaminen on niin keskeinen, jopa strategisiin tavoitteisiin suoraan liittyvä kysymys, että epäkohtien purkamiseksi on tehtävä enemmän kuin lautakunnan saamissa vastauksissa on tähän saakka kerrottu tehdyn.

Vastaus: Syksyllä Lapuan kaupungilla tullaan käynnistämään vuoden kestävä kampanja, jossa haetaan uutta toimintamallia hyvinvoinnin lisäämiseksi ja kiusaamisen vähentämiseksi mm. kaupungin työyhteisöissä, kouluissa, yrityksissä. Tulemme rakentamaan Lapuan mallin, joka voi tulevaisuudessa toimia inspiraationa myös muille kaupungeille ja työyhteisöille. Kampanjan avulla nostetaan esiin toisen huomioon ottaminen ja hyväksyminen, yhteisöllisyys ja jakaminen. Tarkoituksena on luoda myös yhteisiä pelisääntöjä kiusaamista ja syrjimistä vastaan.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupungin kaikkien hallintokuntien tulee olla taloudenpidon ja hallinnon suhteen samanarvoisessa asemassa ja budjettivalta on jaettu tarkoituksenmukaisesti. Lautakunta esittää, että kaupunginhallitus ja viranhaltijajohto selvittävät perustellen teknisen lautakunnan budjettiaseman.

Vastaus: Viranhaltijajohto valmistelee talousarvion yhteydessä käsiteltäväksi eri lautakuntien talousarvioiden sitovuustasot ja niiden tarkoituksenmukaisuuden. Kaupunginhallitus ja -valtuusto käsittelevät sitovuustasot talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Sivistyslautakunnan vastaukset vuoden 2020 arviointikertomukseen (Sivistyslautakunta 10.6.2021 § 4)

Kysymys: Tarkastuslautakunta kysyy, mitä kokemuksia johtamisjärjestelmästä on saatu, ja miten sen katsotaan palvelevan 1) hyvää johtamista ja 2) palvelujen sujuvoittamista asiakkaan näkökulmasta?

Vastaus:

Varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmää uudistettiin 1.8.2019 alkaen. Uudessa järjestelmässä varhaiskasvatuksen esimiehisyydestä vastaavat hallinnolliset alue- esimiehet, jotka toimivat kukin omalla alueellaan lähiesimiehenä. Uuden järjestelmän myötä ryhmässä osittain työskentelevät esimiesten tehtävät lakkautettiin ja näin saatiin opettajaresurssi 100 % suunnattua lapsiin ja tiimiin.

Alue- esimies toimii osan viikkoa omassa yksikössään ja osan viikkoa esimiehet työskentelevät yhdessä. Uuden järjestelmän myötä johtamisjärjestelmä selkiintyi siltä osin, että esimiestehtävissä ei ole monella eri tasolla työskenteleviä esimiehiä, vaan alue- esimiehet vastaavat tasavertaisesti kukin omasta alueestaan ja työskentelevät suoraan varhaiskasvatuspäällikön alaisuudessa. Ensimmäinen vuosi johtamisjärjestelmän uudistamisessa toimittiin määräaikaisena ajalla 1.8.2019 – 31.7.2020, jotta saatiin hieman kokemusta ja käytäntöä järjestelmän toimivuudesta. Covid-19-pandemia aiheutti kuitenkin niin paljon muutosta esimiestasolla tehtävissä, että johtamisjärjestelmän kehittämistä päätettiin jatkaa pandemian ja poikkeusolojen vuoksi toisen vuoden määräaikaisena ratkaisuna ajalle 1.8.2020 - 31.7.2021. Poikkeusolojen aikainen ajanjakso ei antanut selkeää ja todenmukaista kuvaa uuden johtamisjärjestelmän toimivuudesta tai kehittämistarpeista ja ensimmäisen vuoden aikana henkilöstö opetteli uusien toimintatapojen ja käytänteiden luomista ja eli vahvasti murrosvaiheessa. Maaliskuussa 2020 henkilöstölle tehdyn kyselyn sekä alue- esimiesten kuulemisen perusteella johtamisjärjestelmään tehtiin toista vuotta varten alueellisia muutoksia sekä tehtävänkuvia ja työskentelytapaa selkiytettiin ensimmäisen vuoden kokemusten perusteella. Koronan suhteen tilanne on jatkunut ja se on näkynyt vahvasti myös esimiestyöskentelyssä, mutta tilanne on kuitenkin vakiintunut johtamisjärjestelmän näkökulmasta eikä antanut estettä johtamisjärjestelmän toimivuuden tarkastelulle toisen vuoden aikana. Alue- esimiesten kuulemisen perusteella johtamisjärjestelmä voitiin vakiinnuttaa nykyiseen alueelliseen malliin. Tehtävänkuvat ovat selkiytyneet alueellisten muutosten myötä, jossa perhepäivähoidosta vastaa selkeästi kaksi alue- esimiehistä ja isoimmissa päiväkodeissa kaksi esimiestä ovat läsnä useampana päivänä. Henkilöstön tottuminen uuteen järjestelmään toisen vuoden myötä on ollut havaittavissa ja yksiköissä on saatu rakennettua toimivia malleja itsenäiseen ja ratkaisukeskeiseen työskentelyyn. Muutosvaihetta eletään kuitenkin edelleen ja ymmärretään että kaikki muutos vaatii riittävästi aikaa tottumiseen ja hyvien käytänteiden lopulliseen muotoonsa saattamiseen. Pedagogisen vastuuhenkilön tehtävänkuvat vaatii edelleen kehittämistä hyvin erikokoisista ja erilaisista yksiköistä johtuen.

Varhaiskasvatuksen palveluverkon muuttuessa uuden päiväkodin rakentumisen myötä alueet ja johtamisjärjestelmä selkiytyy tulevaisuudessa entisestään ja tämän myötä myös kentän hallinta vähäisempien yksikkömäärien myötä helpottuu.

Asiakkaan näkökulmasta palveluihin neuvonta tapahtuu esimiesten alue- jakojen mukaan. Alue- jaot ovat nähtävillä varhaiskasvatuksen nettisivuilla ja yhteydenotto on selkeämpää kun asiakas voi olla suoraan heitä kiinnostavan yksikön esimieheen. Mikäli yksikössä muu henkilökunta ei osaa antaa perheelle vastausta, henkilöstö saa tarvittaessa esimiehen kiinni puhelimitse, sähköpostitse tai viestitse ja selvittää asiaa perheelle. Usein perheet asioivat suoraan alue- esimiesten kanssa eikä usean väliportaan kautta tapahtuvaa asiointia tarvita.

Kysymys: Tarkastuslautakunta toteaa, että opetustyksiköissä tapahtuva väkivalta on vakava asia – kyse on lastemme turvallisuudesta, kasvuedellytyksistä ja tulevaisuudesta. Koulujen ja varhaiskasvatustyksiköiden vastausten perusteella väkivallan ehkäisy ja siihen puuttuminen vaativat kunnallisia toimenpiteitä.

Tarkastuslautakunta huomioi keväällä 2021 tehdyn kiusaamiseen puuttumiseen kohdistuvan valtuustoaloitteen ja pyytää sivistystoimelta selvitystä, mihin toimiin sen ja edellä raportoidun kyselyn tulosten pohjalta on ryhdytty ja aiotaan ryhtyä ja millä aikataululla?

Vastaus:

Sivistyskeskuksessa tunnistetaan kiusaamiseen liittyvät haasteet, jotka ovat monimuotoisia ja liittyvät lasten, nuorten sekä aikuisten elämään opetuksessa, varhaiskasvatuksessa, harrastuksissa, muulla vapaa-ajalla ja sosiaalisessa mediassa. Kiusaamisen taustat ovat harvoin selkeät. Kun tilanteissa tunnistetaan kiusaaminen, on puuttuminen huomattavasti helpompaa kuin epämääräisissä tapauksissa. Edelleen, jos kyseessä on väkivallasta, on kyse automaattisesti yhteistyöstä poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimien kanssa. Eniten on tehtävissä ennalta ehkäisevässä toiminnassa, joka toteutuu pääosin oppilas- ja opiskeluhuollon kautta, mutta osin myös oppimisen tukena. Kyse on pitkälti yhteisten toimintamallien rakentamisesta, ylläpitämisestä, vahvistamisesta sekä valvomisesta.

Sivistyskeskuksessa on varauduttu useisiin toimiin tulevan lukuvuoden (2021 - 22) aikana kiusaamisen, väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ennakkoimiseksi.

- 1) Sivistyskeskus käynnistää lukuvuodeksi 2021-22 koko kaupunkia koskevan yhteisöllisyyttä edistävän kampanjan, jolla puututaan kiusaamiseen ja haastetaan yhteisöjä rakentamaan vuorovaikutukselleen pelisääntöjä. Kampanjaan haastetaan sivistyskeskuksen yksiköiden lisäksi kaikki kaupungin hallintokunnat, työyksiköt sekä kolmannen sektorin toimijoita, yrityksiä ja kuntalaiset.
- 2) Sivistyskeskukseen ollaan syksystä alkaen palkkaamassa turvallisuus- ja kouluväkivallan asiantuntijaksi kokopäiväinen henkilö, jonka vastuualueella on ennaltaehkäisevän ja turvallisuutta edistävien toimintamallien kehittäminen sivistyskeskuksen alueella. Tehtävään kuuluu mm. yhteistyön rakentaminen poliisin kanssa ja kaupungin yksiköiden toimintamallien yhdenmukaistaminen.

Oppimisen tuki ja inklusio -hankkeen myötä kaupunkiin saadaan myös kokopäiväinen oppimisen tuen koordinaattori, jonka tehtäväkuvaan kuuluu oppilashuollon kehittäminen ja ennaltaehkäisevien tukipalveluiden kehittäminen kouluissa sekä varhaiskasvatuksen nivelkohdassa.

- 3) Sivistyskeskus jatkaa turvallisuuden edistämistä laatimalla varautumissuunnitelmia riskitilanteiden varalle. Sivistyskeskuksen johtotiimiä on jo koulutettu aiheesta ja työtä jatketaan syksyllä 2021.
- 4) Lukiossa on otettu käyttöön ja perusopetuksessa sekä muissa sivistyspalveluiden toimintayksiköissä otetaan käyttöön Secapp-hälytysjärjestelmä, joka auttaa yksiköitä viestinnässä ja turvallisuussuunnittelussa. Yksiköitä on jo varustettu uusilla työpuhelimilla, joihin turvasovellus asennetaan. Henkilöstöä on myös koulutettu asian tiimoilta ja ensi lukuvuonna yksiköissä harjoitellaan toimintaa käytännössä.

Kysymys: Tarkastuslautakunta toteaa, että kehittämishanketoimintaan on rahallisten resurssien lisäksi varattava myös henkilöstöresurssit niin, että hankkeet eivät kuormita liikaa niihin oman toimensa ohella osallistuvia opettajia. Realistinen resursointi on edellytys hankkeiden tuloksellisuuden toteutumiselle.

Tarkastuslautakunta pyytää sivistystoimelta selvityksen, miten uusien oppimisympäristöjen vaikutusta oppimistuloksiin ja lasten ja henkilökunnan viihtyvyyteen seurataan.

Vastaus:

Kehittämishanketoiminta on yhä tärkeämmässä roolissa opetuksen toiminnan kehittämisessä. Hankkeet ovat myös laajuudeltaan erilaisia. Pienemmissä hankkeissa pyritään siihen, että vastuunkantajia olisi useampia. Tällöin työmäärä ei kasaudu liikaa eivätkä hankkeet henkilöidy yksittäisiin toimijoihin. Suuremmissa hankkeissa haetaan rahoitusta kokoaikaiselle koordinoinnille, jolloin henkilölle voidaan hankkia kokopäiväinen sijainen.

Tulevana lukuvuonna (2021 - 2022) kehitetään tutor-järjestelmää, jolla tuetaan kehittäjäopettajien työtä. Kun opettajan palkkaukseen voidaan kiinnittää osuus kehittämistyöstä, on mahdollista myös suunnitella opettajien työjärjestykset niin, että työmäärä jakaantuu tasaisemmin. Esimerkiksi kehittämistoiminnasta vastaava opettaja voi olla enemmän opetuksesta pois ja keskittyä hankkeen tehtäviin.

Uusien oppimisympäristöjen osalta tilannetta seurataan jatkuvasti. Keskeinen mittari on vuosittainen kysely henkilöstön halukkuudesta työn kiertoon. Myös kehityskeskusteluissa käydään läpi uusien oppimisympäristöjen vaatimuksia ja henkilökunnan valmiuksia työskennellä niissä. Tämä tieto on erittäin tärkeää, kun kehitetään toimintaa ja suunnitellaan muun muassa henkilöstön koulutuksia.

Oppimistulosten osalta mittaaminen on vaikeaa, koska standardoituja oppimistulostestauksia tehdään Suomessa vähän. Erityisopetuksessa kartoitetaan suunnitelmallisesti tuen tarpeita, mutta niistä on vaikea tehdä tulkintoja, joista voitaisiin erotella oppimisympäristöjen merkitys.

Ympäristölautakunnan selvitys tarkastuslautakunnalle vuoden 2020 arviointikertomukseen (Ympäristölautakunta 8.6.2021 § 44)

Ympäristölautakunnan selvitys tarkastuslautakunnalle

1) Mitä toimia ympäristölupavelvollisen toiminnan valvonnan tehostamiseksi on tehty 2020 ja mitä aiotaan vastaisuudessa tehdä?

- Valvontaohjelman laatimiseksi ympäristönsuojelussa on selvitetty säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat toiminnot. Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluu ympäristölupavelvollisten laitosten lisäksi ympäristönsuojelulain 116 §:n mukaiset rekisteröitävät kohteet, ympäristönsuojelulain 115 a §:n mukaiset ilmoituksenvaraiset kohteet, ympäristönsuojelulain mukaiset muut ilmoitusvelvolliset kohteet, jätelain 100 §:n mukaiset kohteet ja maa-aineslain mukaiset valvontakohteet. Näistä valvontakohteista ei ole ollut olemassa kattavaa rekisteriä ja valtionhallinnon ylläpitämässä YLVA-järjestelmässä on ollut virheitä valvontakohteista.

Lisäksi lupavelvollisuuksissa on tullut muutoksia lupien myöntämisen jälkeen. Valvontaan liittyvät rekisterit on saatettu ajan tasalle vuonna 2020.

Ympäristöministeriön keväällä 2020 antaman ohjeistuksen mukaisesti säännöllistä valvontaa ei ole toteutettu vuonna 2020. Valvontaohjelman mukaiset kohteet vuodelta 2020 on siirretty toteutettavaksi vuonna 2021. Eläinsuojille on laadittu valvontakortit vuonna 2021 ja kesäkuussa 2021 palkataan lisätyövoimaa valvonnan suorittamiseksi. Lisätyövoimasta syntyvät kustannukset katetaan pääosin säännöllisestä valvonnasta perittävillä valvontamaksuilla.

2) Miten KESTÄVÄ-hankkeelle asetetut talousarviotavoitteet ovat toteutuneet ja mitä konkreettisia tuloksia KESTÄVÄ-ohjelmalla on saavutettu?

- KESTÄVÄ-hankkeen tavoitteena on ollut säästötoimenpiteiden toteuttaminen, energian- säästötiimien toiminnan jatkaminen ja energiatehokkuussopimusten velvoitteiden noudattaminen ja raportointi. Tavoitteet on toteutuneet tavoitteiden mukaisesti. Edellisen vuoden raportointi Motivalle tehdään seuraavan vuoden ke väällä, joten vuoden 2020 tiedot on raportoitu ke väällä 2021. Motiva tarkistaa ra portoin nin ja tulokset saadaan syksyn 2021 aikana. Lapuan kaupunki on sitoutunut vähentämään energiankulutusta 2280 MWh/a vuoteen 2025 mennessä. Lapuan kaupunki on saavuttanut tämän tavoitteen vuonna 2019. Liitteenä vuoden 2020 yhteenveto. Konkreettiset tulokset saavutetaan siten, että hallintokunnat toteuttavat toimenpiteitä, joilla vähennetään kulutusta ja kustannuksia. Ilmastostrategia on hyväksytty Lapuan kaupunginvaltuustossa vuonna 2012 ja kestäväen kehityksen ohjelma kaupunginhallituksessa vuonna 2018. Ilmastostrategia ja kestäväen kehityksen ohjelma on päivitettävänä.

Strategia ja kestävän kehityksen ohjelma sisältävät hallintokuntien konkreettisia toimenpiteitä ja asiakirjat tulevat toimielinten hyväksyttäviksi. Vuonna 2020 käynnistettiin kuntajohtajien ilmastofoorumi, jossa ovat edustettuina Lapuan, Alavuden, Kuortaneen ja Kurikan kuntajohtajat. KESTÄVÄ-ohjelmalle on saatu hankerahoitusta Ympäristöministeriöltä vuosille 2020 - 2021.

3) Millä tavalla kiinteistönomistajien jätevesiasioiden käsittely kohtuullisessa ajassa on turvattu?

- Kiinteistönomistajille on annettu neuvontaa toimistolla ja puhelimitse, eikä neuvonta ole hidastanut niiden kiinteistönomistajien jätevesiasioita, jotka ovat halunneet liittyä viemäriverkostoon tai parantaa omaa jäteveden käsittelyjärjestelmää. Viemäriverkostoon liittymiseksi vesihuoltolaitoksen rakennetuilla toiminta-alueilla tulee allekirjoittaa liittymissopimus vesihuoltolaitoksen kanssa ja suorittaa liitostyö. Oman jäteveden käsittelyjärjestelmän voi parantaa, kun hakee hankkeeseen toimenpidelupaa rakennusvalvonnasta. Toimenpideluvat on myönnetty viipymättä. Niiden kiinteistönomistajien osalta, jotka eivät ole innokkaita täyttämään velvoitteitansa, käsittelyajat ovat pitkiä erilaisista syistä johtuen.

Perusturvalautakunnan selvitys tarkastuslautakunnalle vuoden 2020 arviointikertomukseen (Perusturvalautakunta 17.8.2021 § 8)

Vuoden 2020 arviointikertomus / Perusturvalautakunnan vastaukset

Tarkastuslautakunta on havainnut lasten pahoinvoinnilla ja kouluväkivallan lisääntymisellä olevan todennäköisen yhteyden. **Tarkastuslautakunta pyytää perusturvalta ja sivistystoimelta yhteistä selvitystä, mitä hallintokuntien välisiä aiheeseen liittyviä toimenpiteitä on tehty ja millaisiin toimiin olisi tarvetta?**

Vastaus:

Pahoinvoinnin haasteet erilaisine lieveilmiöineen on tiedostettu sekä perusturvan että sivistystoimen vastualueella. Tämän osion vastausta on koottu yhdessä sivistysjohtajan kanssa. Vuoden 2021 alussa perustettiin sivistystoimen ja perusturvan johdon kesken kokoontuva ”läpimurto”-työryhmä. Ennen kaikkea työryhmän tavoitteena on yhteistyön ja toisen työn ymmärryksen lisäämiseen. Työryhmässä on keskusteltu haastavista asiakastilanteista ja etsitty niihin ratkaisuja sekä sovittu yhteisistä toimintamalleista. Myös työtehtävien avaaminen on lisännyt molemminpuolista ymmärrystä ja kunnioitusta. Erityisesti on keskusteltu työnjaosta haastavissa rajapintatilanteissa. Työryhmä kokoontuu säännöllisesti ja aihekokonaisuuden mukaan palaveriin on kutsuttu eri alojen asiantuntijoita. Työryhmän kokoonkutsujana toimii sivistysjohtaja.

Syksyllä 2020 koottiin myös monialainen työryhmä miettimään ratkaisuja oppilas- ja opiskeluhuollon kuormituksen vähentämiseksi. Työryhmässä nostettiin esiin mielenterveystyön tarpeen lisäys opiskelijahuoltoon. Työryhmän aloitteen pohjalta mielenterveysosaamista tullaan vahvistamaan kesken talousarviovuoden. Syyslukukauden 2021 alussa opiskeluterveydenhuollon tiimi tulee vahvistamaan psykiatrisen sairaanhoitajan toimella. Pilotointi on mahdollista toteuttaa perintörahoilla. Toiminnan tavoitteena on psykiatrisen sairaanhoitajan vakanssin vakinaistaminen talousarviovuonna 2022. Lisäksi ala- ja yläkoululle on pilotoitu psykiatriset sairaanhoitajat mielenterveystyötä vahvistamaan ja elokuussa 2021 on aloittanut turvallisuus- ja kouluväkivallan ehkäisyn asiantuntijatehtävissä kouluvalmentaja. Toimenpiteitä on suunniteltu yhteistyössä sivistystoimen kanssa.

Perhekeskustoiminta on alkanut elokuussa 2021 fyysisissä tiloissa virtuaalisen perhekeskustoiminnan tilalta. Perhekeskuksen toiminta on matalan kynnyksen toimintaa, mitä toteutetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen sekä sivistystoimen kanssa. Järjestötoiminta on osa perhekeskustyötä. Perhekeskustoiminta on ennaltaehkäisevää toimintaa, jonka tavoitteena on

matalalla kynnyksellä asioihin puuttuminen ja sitä kautta myös pahoinvoinnin vähentäminen. Hallintokuntien välistä yhteistyötä on tiivistetty huomattavasti syksystä 2020 alkaen ja yhteistyön syventämistä jatketaan edelleen.

Tarkastuslautakunta kysyy, onko perusturvan toimenkuvia päivitetty vuonna 2020 koronakriisin takia, ovatko normaaliresurssit riittäneet kotikäynteihin ja onko kerätty vanhuksilta palautetta muutoksen vuoksi?

Vastaus:

Toimenkuvien päivitys jäi osin tekemättä koronakriisin takia, mutta tehtäväkuvat on päivitetty kevään 2021 aikana järjestelyerien ja henkilökohtaisten lisien jaon yhteydessä.

Vuoden 2020 aikana oli pulaa henkilöstöresursseista, eikä normaaliresurssit riittäneet kaikkiin kotikäynteihin. Lisähenkilöstöä ei myöskään ollut riittävästi saatavilla. Tosin työtehtävien priorisointi ja toimintojen alasajo tietyistä toiminnoista vapautti henkilöstöä myös kotikäynteihin. Henkilöstöpulaa aiheuttaa/aiheutti myös se, että flunssaoireiden takia tuli jäädä töistä pois matalalla kynnyksellä. Tarvittavat hoitosuunnitelman mukaiset kotikäynnit pyrittiin kuitenkin toteuttamaan. Keväällä 2020 aloitetut ”mitä kuuluu?” soitot ikäihmisille saivat hyvää palautetta. Systemaattista kirjallista palautetta koronakriisin aiheuttamista muutoksista ei ole ikäihmisiltä kerätty.

Tarkastuslautakunta totesi, että perusturvan henkilöstön työkuormaan ja työhyvinvointiin, työsuojeluun, esimiestyöskentelyyn sekä resurssien kohdentamiseen en edelleen kiinnitettävä huomiota. Perusturvalautakunta yhtyy tarkastuslautakunnan lausuntoon. Koronakriisistä huolimatta on kiinnitetty huomiota esimiestyöskentelyyn ja järjestetty säännöllisesti esimiehen iltapäiviä sekä mahdollistettu lean-koulutukseen osallistuminen. Koko henkilöstön työhyvinvointia on pyritty edistämään mm. yksiköiden virkistys-/kehittämisiltapäivien avulla. Myös resurssija on kohdennettu sinne, missä on eniten tarvetta.

Tarkastuslautakunta pyytää perusturvakeskusta selvittämään, millä tavalla vammaispalveluissa toteutetaan 1) asiakkaiden tiedonsaanti heille kuuluvista palveluista, 2) henkilöstön koulutus ja ohjeistus asiakaspalvelutilanteisiin, 3) henkilöstön tuki haastavissa tilanteissa ja 4) palvelutarvearviointien säännönmukaisuus?

Vastaus:

Valtaosa asiakkaista on tyytyväisiä vammaispalveluihin. Palveluissa on aina myös tyytymättömiä asiakkaita, joilla on oikeus tehdä muistutus saamastaan kohtelusta tai valittaa saamastaan päätöksestä. Valitettavaa on, että tyytymättömät asiakkaat eivät ole käyttäneet oikeuttaan valittaa päätöksestä. Päätökset perustellaan asiakkaalle jo asiakastilanteessa ja perustelut löytyvät

aina päätöksestä. Havaittavissa on ollut, että aina ymmärrys päätöksentekoon liittyvistä perusteista ei aukene asiakkaalle. Vammaispalveluissa annetaan ohjausta ja neuvontaa myös päätöksenteon jälkeen, jolloin päätöksentekijä kertoo päätöksen perusteista vielä uudestaan. Väärinkäsityksiä voi syntyä, kun päätös ei ole asiakkaalle mieleinen. Kaikki päätökset tehdään lainmukaisesti.

Lähtökohtana sosiaalipalveluiden järjestämisessä ovat kaikille tarkoitetut yleiset palvelut. Tarvittaessa näitä palveluja täydennetään erityislainsäädännön, kuten vammaispalvelulain ja kehitysvammalain nojalla. Vammaispalvelut ovat erityislainsäädännön alaista toimintaa, mikä tarkoittaa sitä, että ensisijaisesti palvelut tulee järjestää aina sosiaalihuoltolain nojalla ja peruspalveluiden turvin.

Vammaispalveluissa palvelutarpeen arviointi tulee tehdä säännöllisesti, jotta palvelut ovat yhdenvertaisia ja ajan tasalla. Tämä voi tarkoittaa, että palvelun tarve on lisääntynyt, pysynyt samana tai palveluja ei enää tarvita muuttuneen toimintakyvyn tai terveydentilan perusteella.

Millä tavalla vammaispalveluissa toteutetaan

1) asiakkaiden tiedonsaanti heille kuuluvista palveluista:

Palveluohjausta annetaan monien eri kanavien kautta kuten asiakastilanteissa ja puhelimesta, sähköpostitse ja tekstiviestillä. Lisäksi perusturvakeskuksen nettisivuilta löytyy tietoa vammaispalveluista. Soittoaika vammaispalveluihin on joka päivä klo 9.00 -10.00 neuvonnan kautta.

2) henkilöstön koulutus ja ohjeistus asiakaspalvelutilanteisiin:

Henkilöstö on sosiaalihuollon ammattilaisia ja kuuluvat Valviran ammattihenkilörekisteri Terhikkiin. Asiakkaiden kohtaaminen ja palveleminen kuuluvat ammattikoulutukseen. Lisäksi henkilöstö osallistuu säännöllisesti lakisääteiseen täydennyskoulutukseen, mihin sisältyy myös asiakkaan kohtaamiseen liittyvää koulutusta.

3) henkilöstöntuki haastavissa tilanteissa:

Esimiehen ja tiimin tuki on apuna haastavissa tilanteissa. Tarvittaessa työterveyshuoltoa käytetään vaikean tilanteen purussa, käytössä on myös työnohjaus.

4) palvelutarvearviointien säännönmukaisuus:

Vuonna 2020 on tehty 89 palvelusuunnitelmaa. Palvelutarvetta arvioidaan säännöllisesti ja asiakkaan tarpeen mukaan. Vammaispalveluissa on kiinnitetty huomiota uusien asiakkaiden palvelutarpeen arviointiin. Nykyiset resurssit mahdollistavat sen, että uudet asiakkaat tavataan henkilökohtaisesti. Mitään palvelua ei enää myönnetä tapaamatta asiakasta ja arvioimatta asiakkaan

kokonaistilannetta.

Teknisen lautakunnan selvitys tarkastuslautakunnalle vuoden 2020 arviointikertomukseen (Tekninen lautakunta 31.8.2021 § 113)

Vuoden 2020 arviointikertomus / Teknisen lautakunnan vastaukset

Tarkastuslautakunta katsoo, että teknisen keskuksen henkilöstön toimenkuvien selkeyttämistä on syytä jatkaa. Samalla on erityisesti huolehdittava henkilöstön oikeasta mitoituksesta ja henkilöstön työhyvinvoinnista sekä esimiestyön laadusta, jotta talousarviotavoitteiden saavuttaminen ei vaarannu.

Vastaus:

Toimenkuvien selkeyttämistyö on aloitettu teknisessä keskuksessa tehtävien vaativuuden arviointityön yhteydessä. Prosessi on vielä kesken. Henkilöstön oikea mitoitus on tarkkailussa organisaatiomuutosten ja eläköitymisten jälkeen. Työajanseurantaa voidaan käyttää tässä apuna. Työmäärä vaihtelee kalenterivuoden aikana ja kertyneitä työsaldoja on mahdollisuus käyttää pois hiljaisempina aikoina. Henkilöstön työhyvinvointiin sekä esimiestyöhön kiinnitetään erityishuomiota koko kaupungin tasolla. Esimieskoulutusta on järjestetty säännöllisesti.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupungin kaikkien hallintokuntien tulee olla taloudenpidon ja hallinnon suhteen samanarvoisessa asemassa ja budjettivalta on jaettu tarkoituksenmukaisesti. Tämä on tärkeää myös toiminnan läpinäkyvyyden ja kuntademokratian kannalta. Vallanjaossa täytyy pitää tärkeänä ohjenuorana sitä, että valta ja vastuu yhteisten varojen käytöstä säilyy viime kädessä demokraattisesti valituilla elimillä.

Tarkastuslautakunta esittää, että kaupunginhallitus ja viranhaltijajohto selvittää perustellen teknisen lautakunnan budjettiaseman.

Vastaus:

Tähän kysymykseen vastaa kaupunginhallitus.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että teknisen toimen talousarvion laskentaa, seurantaa ja kirjanpitokäytäntöjä uudistetaan palvelemaan paremmin strategiaan pohjautuvaa talousjohtamista. Lautakunta jakaa kaupunginjohtajan ja talousjohtajan näkemyksen, että talouden seurannassa ja suunnittelussa tulee löytää sopiva tarkkuustaso, jotta talousarvion kuva tilikaudesta on mahdollisimman oikeellinen. Liiallinen

**yksityiskohtaisuus syö työaikaa ja teknisen toimen tapauksessa tuottaa
väärää tuloksia.**

Vastaus:

Teknisessä toimessa on aloitettu talousarvion, seurannan ja kirjanpitokäytäntöjen uudistaminen hallitusti siten, että se tulisi palvelemaan paremmin ja sopivammalla tarkkuustasolla tulevaisuudessa. Selkeimpiä toteutettuja muutoksia ovat kustannuspaikkojen määrän optimointi sekä henkilöstökulujen kirjaamiseen liittyvien kustannuspaikkojen määrän vähentäminen. Tätä työtä tullaan jatkamaan ja yksinkertaistamaan myös tulevaisuudessa.

Ympäristölautakunnan selvitys tarkastuslautakunnalle (Ympäristölautakunta 8.6.2021 § 44)

1) Mitä toimia ympäristölupavelvollisen toiminnan valvonnan tehostamiseksi on tehty 2020 ja mitä aiotaan vastaisuudessa tehdä?

- Valvontaohjelman laatimiseksi ympäristönsuojelussa on selvitetty säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat toiminnot. Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluu ympäristölupavelvollisten laitosten lisäksi ympäristönsuojelulain 116 §:n mukaiset rekisteröitävät kohteet, ympäristönsuojelulain 115 a §:n mukaiset ilmoituksenvaraiset kohteet, ympäristönsuojelulain mukaiset muut ilmoitusvelvolliset kohteet, jätelain 100 §:n mukaiset kohteet ja maa-aineslain mukaiset valvontakohteet. Näistä valvontakohteista ei ole ollut olemassa kattavaa rekisteriä ja valtionhallinnon ylläpitämässä YLVA-järjestelmässä on ollut virheitä valvontakohteista.

Lisäksi lupavelvollisuuksissa on tullut muutoksia lupien myöntämisen jälkeen. Valvontaan liittyvät rekisterit on saatettu ajantasalle vuonna 2020.

Ympäristöministeriön keväällä 2020 antaman ohjeistuksen mukaisesti säännöllistä valvontaa ei ole toteutettu vuonna 2020. Valvontaohjelman mukaiset kohteet vuodelta 2020 on siirretty toteutettavaksi vuonna 2021. Eläinsuojille on laadittu valvontakortit vuonna 2021 ja kesäkuussa 2021 palkataan lisätyövoimaa valvonnan suorittamiseksi. Lisätyövoimasta syntyvät kustannukset katetaan pääosin säännöllisestä valvonnasta perittävillä valvontamaksuilla.

2) Miten KESTÄVÄ-hankkeelle asetetut talousarviotavoitteet ovat toteutuneet ja mitä konkreettisia tuloksia KESTÄVÄ-ohjelmalla on saavutettu?

- KESTÄVÄ-hankkeen tavoitteena on ollut säästötoimenpiteiden toteuttaminen, energiansäästötiimien toiminnan jatkaminen ja energiatehokkuussopimusten velvoitteiden noudattaminen ja raportointi. Tavoitteet on toteutuneet tavoitteiden mukaisesti. Edellisen vuoden raportointi Motivalle tehdään seuraavan vuoden keväällä, joten vuoden 2020 tiedot on raportoitu keväällä 2021. Motiva tarkistaa raportoinnin ja tulokset saadaan syksyn 2021 aikana. Lapuan kaupunki on sitoutunut vähentämään energiankulutusta 2280 MWh/a vuoteen 2025 mennessä. Lapuan kaupunki on saavuttanut tämän tavoitteen vuonna 2019. Liitteenä vuoden 2020 yhteenveto. Konkreettiset tulokset saavutetaan siten, että hallintokunnat toteuttavat toimenpiteitä, joilla vähennetään kulutusta ja kustannuksia. Ilmastostrategia on hyväksytty Lapuan kaupunginvaltuustossa vuonna 2012 ja kestävän kehityksen ohjelma kaupunginhallituksessa vuonna 2018. Ilmastostrategia ja kestävän kehityksen ohjelma on päivitettävänä. Strategia ja kestävän kehityksen ohjelma sisältävät hallintokuntien konkreettisia toimenpiteitä ja asiakirjat tulevat toimielinten hyväksyttäviksi. Vuonna 2020 käynnistettiin kuntajohtajien ilmastofoorumi, jossa ovat edustettuina Lapuan, Alavuden, Kuortaneen ja Kurikan kuntajohtajat. KESTÄVÄ-ohjelmalle on saatu hankerahoitusta Ympäristöministeriöltä vuosille 2020 - 2021.

3) Millä tavalla kiinteistönomistajien jätevesiasioiden käsittely kohtuullisessa ajassa on turvattu?

- Kiinteistönomistajille on annettu neuvontaa toimistolla ja puhelimitse, eikä neuvonta ole hidastanut niiden kiinteistönomistajien jätevesiasioita, jotka ovat halunneet liittyä viemäriverkoston tai parantaa omaa jäteveden käsittelyjärjestelmää. Viemäriverkoston liittymiseksi vesihuoltolaitoksen rakennetuilla toiminta-alueilla tulee allekirjoittaa liittymissopimus vesihuoltolaitoksen kanssa ja suorittaa liitostyö. Oman jäteveden käsittelyjärjestelmän voi parantaa, kun hakee hankkeeseen toimenpidelupaa rakennusvalvonnasta. Toimenpideluvat on myönnetty viipymättä. Niiden kiinteistönomistajien osalta, jotka eivät ole innokkaita täyttämään velvoitteitansa, käsittelyajat ovat pitkiä erilaisista syistä johtuen.